

**Regulace společenských vztahů
dle vybraných představitelů
rakouské ekonomické školy**

**Johan
Schweigl**

Edice MONOGRAFIE

KEY

Recenze: doc. Jiří Blažek, CSc.

Tato publikace vychází z diplomové práce autora obhájené na Právnické fakultě MU v roce 2011.
Diplomovou práci vedl Ing. Mojmír Sabolovič, Ph.D. Kladný oponentský posudek vystavila Ing. Eva Tomášková, Ph.D.

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
právní fakulty MU
E-4171 / 165 804

© Johan Schweigl 2016

Foto na obálce © Depositphotos.com/alphaspirit

ISBN 978-80-7418-256-3

Obsah

1. O předmětu a cílech	5
2. Obecné pojednání o regulaci společenských vztahů a Bastiatův Zákon	6
2.1. Společenské vztahy a jejich regulace	6
2.2. Od právního dualismu k Bastiatovi	9
2.2.1. <i>Ius publicum a ius privatum</i>	9
2.2.2. Věcná a osobní působnost právních norem dle Bastiatova <i>Zákona</i>	10
3. Rakouská ekonomická škola a podobné směry	13
3.1. Vymezení principů s pomocí Gullibla	13
3.1.1. Sebevlastnění - „ <i>Self-ownership</i> “	14
3.1.2. Majetek, soukromé vlastnictví	14
3.1.3. Vybraní zástupci nemají více práv, než ti, které zastupují	16
3.1.4. Odpovědnost za vlastní jednání, <i>pacta sunt servanta</i>	16
3.1.5. Autonomie vůle, resp. smluvní svoboda	17
3.1.6. Pojednání o základních principech svobody	17
3.2. Předchůdci, Rakouská ekonomická škola a podobné směry	21
3.2.1. Předchůdci	21
3.2.2. Stručně o několika představitelích Rakouské ekonomické školy	23
3.3. Touha po svobodě napříč dějinami	27
3.3.1. Ve stopách Lockovy individualistické teorie přirozených práv	27
3.3.2. Ayn Rand a Ronald Reagan - „ <i>We, the People</i> “	28
3.3.3. Friedmanovo „ <i>Free to Choose</i> “	31
3.3.4. Soudce Andrew Napolitano	33
4. Ekonomická analýza vybraných oblastí právní regulace „ <i>de lege lata</i> “	35
4.1 Úrokový strop	36
4.1.1 Úroková míra	36
4.1.2 Funkce úroku a pojištění proti nesplácení	38
4.1.3 Argumenty zastánců úrokového stropu	39
4.2 Lidská práva	41
4.2.1 Lidská práva nebo zboží?	42
4.2.2 V zajetí tzv. „sociálních práv“	44
4.2.3 Svoboda projevu jako výraz majetkového práva	46

5	Rothbardova Etika svobody.....	50
5.1	Právo na sebevlastnění <i>Self-ownership</i>	51
5.2	Právo prvotního přivlastnění, resp. <i>homesteading</i>	51
5.3	Směna jako derivativní způsob nabytí vlastnictví.....	52
5.4	Utilitarismus versus koncept přirozených práv.....	53
5.5	Rothbardův anarcho-kapitalismus.....	54
6	Stát jako organizovaná moc?.....	57
6.1	<i>Summa potestatis</i> aneb „není pojmu, který by byl spornější než pojem <i>sovereignty</i> “.....	58
6.2	Cestou od Epikúra k Rothbardovi ve světle mýtu „ <i>společenské smlouvy</i> “.....	59
7	Závěrem o legitimitě a efektivitě norem dle receptu na dlouhověkost od „Rakušana“ Lao' C....	63
7.1	Legitimita a státní moc.....	63
7.2	Falešná představa existence jediného koláče.....	67
7.3	První „Rakušané“ Lao' C a Čuang-c'.....	68
	Bibliografie:.....	73
	Internetové zdroje:.....	78

1. O předmětu a cílech

„Vrcholem veškerého kacířství je zdraví rozum“
George Orwell¹

Přestože rakouská ekonomická škola, někdy také nazývána rakouská subjektivně psychologická škola proslula především na poli ekonomie, tak její vliv dosahuje mnohem dále a dotýká se i jiných společenských věd – právní vědy, filozofie práva, resp. sociologie práva. Cílem této publikace je zdůraznit přínosy rakouské ekonomické školy v oblasti regulace společenských vztahů. Především bude představena a analyzována teorie vlastnických práv, jež byla rozvíjena předním teoretikem tzv. čtvrté generace rakouské školy – Murrayem Rothbardem, a to včetně teoreticko-filozofických základů, z nich tato teorie vychází. Její komplexnost a srozumitelnost je mnohdy zarážející a skutečnost, že ji lze bez problému aplikovat na bezpečet společenských situací a vztahů, a že s její pomocí lze jednoduše vysvětlit i problematiky tzv. „*mezi lidských svobod*“ z ní vytváří teorii, jež by měla být hlouběji zkoumána.

Tato publikace je strukturována do tří hlavních částí. První část, jež se skládá z kapitol 2 a 3, seznamuje čtenáře obecně s problematikou regulace společenských vztahů, jejíž pochopení je nutné k porozumění specifických přístupů rakouské školy a dále tato obecně vymezuje základní principy, od nichž se některé teorie této školy odvíjejí. Není opomenut ani náčrt historického vývoje této školy a přehled některých osobností, které ji pomáhaly formovat. Předmětem druhé části, jež je tvořena kapitolami 4 a 5, je analýza některých klíčových oblastí právní regulace a především kritické zhodnocení takových právních institutů, které jsou v přímém rozporu s principy rakouské školy. Kritika je vedena ze dvou směrů – prvý – utilitaristický přístup - poukazuje na prostou neefektivnost analyzovaných norem, zatímco druhý, jež je dle Rothbarda tím nejdůležitějším, poukazuje na rozpor mnoha právních předpisů s „etikou svobody“.² Při provádění příslušných analýz jsem si často vzpomněl na – slovy Hayeka - „*šokovou terapii*“,³ kterou může leckdy aplikace liberálních principů na různé společenské vztahy, a hlavně pochopení těchto principů, přinášet. Třetí část se zabývá pojednáním o státu, resp. státní moci a její legitimitě. Část třetí se věnuje problematice legitimacy a státu. V závěru je pojednáno o některých právních aspektech liberálních principů a jejich univerzálnosti, z čehož lze vyvodit i doporučení „*de lege ferenda*“.

Ne všechny názory obsažené v této publikaci jsou sdíleny autorem a mnohé myšlenky a citáty jsou uvedeny jen pro snadnější pochopení kontextu a efektivnější ilustraci zkoumaných situací a vztahů.

¹ ORWELL, G. 1984. Přeložila ŠIMEČKOVÁ, E. Praha: Atheneum, 2000. 186 s., s. 50.

² ROTHBARD, M. *Etika Svobody*. Přeložili FRONĚK, M., FIALA, P., ŠÍMA, J. et al. Praha: Liberální institut, 2009. 336 s. ISBN 978-80-8638-955-4.

³ VON HAYEK, F. předmluva in BLOCK, W. *Defending Undefendable*. 3. vyd. Auburn: Mises Institute, 2008, 258 s. ISBN 978-1-933550-17-6. S. xii.

Představitelé rakouské ekonomické školy často nebyli "pouze" ekonomové, ale pohybovali se na pomezí ekonomie, filozofie, etiky, práva a dalších vědních oborů. Právě jejich multidisciplinární pohled na lidské jednání a vztahy mezi subjekty může být přínosný pro účely komplexního pochopení fundamentální podstaty některých regulací. Autor vysvětluje teoretickou podstatu "rakouského" přístupu, přičemž poukazuje i na hlubší teoreticko-filozofické aspekty historického vývoje této školy (včetně jejích předchůdců). Autor na vybraných příkladech aplikuje přístup některých moderních představitelů rakouské školy k určitým právním institutům. V poslední části autor poukazuje na podobnost mezi některými myšlenkami "rakouských" ekonomů a představitelů čínského taoismu.

KEY Publishing s.r.o.
Nádražní 733/176
702 00 Ostrava-Privoz

ISBN 978-80-7418-256-3

Prodejní kód: P1604

www.keypublishing.cz

9 788074 182563